

Oponentský posudek na doktorskou práci sl. Giulie Baccini „The Forest of Laughs (*Xiaolin*)“

Doktorantka se ve své práci podjala úkolu analyzovat a popsat počátky literatury sloužící jiným než didaktickým účelům v Číně, a to na základě tématu, kterému byla dosud v západním odborném světě věnována menší pozornost: na příkladu vývoje humoru, historek pro pobavení, od doby Válčících států (453-221 př. n. l.) po konec dynastie Východní Han (9-220 n. l.) a počátek vlády dynastie Wei (220-265 n. l.). Jako východisko pro svoji práci zvolila pozdněhanský-raněweiský text *Xiaolin*, jehož autorem byl významný vzdělanec Handan Chun, působící na dvoře zakladatelů dynastie Wei.

Jak sama autorka uvádí v úvodu, práce je součástí širší debaty o formování literatury jako zábavného žánru na sklonku čínského starověku, debaty, která je v současné době aktuální vzhledem k tomu, že nové poznatky – mimo jiné texty získané archeologickým výzkumem – zpochybňují tradiční pohled na písemnictví dané doby, a ukazují, že kulturní a literární scéna nebyla jednolitá. Jak poukazuje, to platí zvláště pro dobu dynastie Západní Han (206 př. n. l. – 9 n. l.). Naproti tomu ke sklonku vlády Západních Hanů a za vlády následující dynastie Východní Han, která byla výrazně konfuciánsky ortodoxní, se vyvinul negativní pohled na literaturu sloužící primárně pobavení, protože významní učenci té doby (Liu Xiang, Liu Xin, Ban Gu) spatřovali hlavní – a vlastně jediný – účel literárních děl v jejich didaktickém poselství. Tento pohled pak ovlivnil tradiční čínskou literární kritiku a jeho vliv přetrval až do moderní doby.

Ve své analýze *Xiaolinu* a vývoje, který vzniku této sbírky anekdot předcházel, se autorka zaměřuje především na zodpovězení otázky, zda sbírka měla sloužit čistě pobavení, což by z ní činilo jedno z prvních děl literatury *per se* v Číně, a na sledování humorných historek a jejich funkce od doby Válčících států. Přitom se snaží poukázat na významný posun ve funkci zábavných historek a kontextu jejich vzniku v průběhu sledovaného období.

První část práce je věnována situaci v době Válčících států a analýze klíčového pojmu *paiyou*, který – jak autorka ukazuje – lze chápat jako označení určité skupiny „šašků“ působících na dvoře vládců té doby. Jejich hlavní povinností bylo bavit panovníka rozličnými způsoby, což zahrnovalo i jazykové schopnosti a schopnost vyprávět zábavné historky či dělat žerty. V tom autorka spatřuje prvopočátky žánru literatury sloužící pouze pro pobavení, která

ovšem později vznikala v jiném sociálním prostředí. Své názory opírá především o podrobný rozbor kapitole *Guji liezhuan* v Sima Qianových *Shiji*, díla, které vzniklo za vlády dynastie Západní Han. Na příkladu fiktivních historek obsažených v kapitole, které se týkají „šašků“ působících od doby Letopisů po vládu dynastie Qin, ale ukazuje, že v *Shiji* historiky plní jiný než zábavný účel a baviči využívají svých jazykových schopností zcela tradičním způsobem jako prostředku kritiky a nápravy jednání vládce. Přitom ale přesvědčivě argumentuje, že na základě kapitoly nemůžeme kritiku vládce chápat jako povinnost šašků, nýbrž že jde o literární klišé. Naproti tomu primárním účelem interpolací ke zmíněné kapitole od Chu Shaosuna již bylo čistě pobavení.

Dále se autorka zabývá situací u západohanského dvora, především za vlády císaře Wudiho (141-87 př. n. l.), kde působily dvě významné osobnosti, v pozdějším písemnictví přirovnávané k výše zmíněným šaškům: Mei Gao a Dongfang Shuo. Autorka ukazuje, že toto přirovnání se zakládalo především na jejich jazykových schopnostech sloužících primárně pro pobavení vládce, což oběma osobnostem ovšem v pozdějších obdobích vyneslo odsudek ze strany tradičně orientovaných učenců. Působení těchto osob zařazuje rovněž do širšího kontextu kulturní atmosféry na západohanském dvoře a poukazuje na sepětí humorného vyprávění s dalším žánrem, který často sloužil pro pobavení vládce, s popisnými básněmi *fu*.

Jako významný bod ve vývoji zábavné literatury v Číně vidí autorka založení akademie Hongdumen na sklonku dynastie Východní Han, která umožnila společenský vzestup na základě literárních schopností. Autorka dále ukazuje, že jazyková a rétorická obratnost sloužící čistě pro pobavení se od konce doby Han stala ceněnou schopností ve vysokých vrstvách *shi*, a do tohoto kontextu zařazuje i vznik *Xiaolinu*.

Další část práce se věnuje analýze struktury historek sebraných v *Xiaolinu* a jejich vztahu k předchozím dílům čínského písemnictví. Na základě pečlivé analýzy příběhu o muži, jenž nesl někomu darem ptáka, jeho proměn a funkce v několika dílech od doby Válčících států až po *Xiaolin* autorka velmi přesvědčivě ukazuje, že samotné příběhy obsažené v *Xiaolinu* se strukturálně neliší od historek, které ve starších textech sloužily didaktickým účelům. Co *Xiaolin* odlišuje od předchozích děl, je zařazení historek do nového kontextu a jejich oproštění od didaktického poselství: příběhy byly již nadále primárně pouze zdrojem pobavení, což velmi dobře zapadá do celkové intelektuální atmosféry na přelomu dynastií Han a Wei, kterou autorka výstižně charakterizovala výše. Jako dobře podložené znějí i autorčiny závěry týkající se způsobu přenosu příběhů a toho, že autor *Xiaolinu* fungoval spíše

jako sběratel nežli jako autor příběhů. Závěrečná část práce se zabývá životem a působením Handan Chuna a opět ho představuje jako charakteristického představitele intelektuální elity své doby, což dobře navazuje na závěry uvedené výše.

Celkově představuje práce G. Baccini velmi kvalitní dílo, kterému se podle mého názoru na příkladu vývoje jednoho žánru podařilo postihnout intelektuální proměny v rámci poměrně širokého časového úseku. Závěry práce působí přesvědčivě a je třeba říci, že i k dílčím analýzám přistoupila autorka velmi pečlivě a na základě kritického zhodnocení pramenů a velmi obsáhlé sekundární literatury v čínštině i západních jazycích.

Práce podle mého názoru plně splňuje kritéria kladené na doktorskou práci a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 25. 2. 2011

Mgr. Jakub Maršálek Ph.D.